

vinding, dat menschen, en vooral jongens, niet zoo slecht zijn als ze er wel uitzien. Hij mag gerust komen, we gunnen hem gaarne zelfs een heel maal. Dit loon heeft hij wel verdiend: hij heeft ons, en in de eerste plaats mijn kinderen, een volle 6 weken niet weinig genot verschaft.

Hiermede eindigt de geschiedenis van de tamme musch, die niet tam meer is. Mocht hij ons nog eens met een bezoek vereeren, dan hoop ik dat in dit tijdschrift mede te deelen.

B. J. VAN WAGENSVELD.

BOTANISCHE AANTEKENINGEN.

VIII. Eenige afwijkende grasvormen.

ET was een morgen in 't begin van Mei op één dier zonnige voorjaarsdagen waarop een goed florist niet thuis kan blijven, dat het mooie weer ons tot een tochtje lokte. Maar voor plantenzoekers was het een slechte tijd: de wilgen waren uitgebloeid en voor de meeste andere planten was 't te vroeg. En wij wilden graag iets nieuws vinden tusschen de oude bekenden die wij vorige jaren reeds langs dezelfde wegen gezien hadden. Doch wat voor nieuws konden wij langs de kanten der veensloten verwachten? Getroffen door haar weelderigen groei bekeken wij een groep vroegbloeiërs onder de grassen: 't was *Alopecurus pratensis* (vossenstaart) die reeds zoden van hoge bloeistengels vormt, als de naaste burens het pas tot bladeren hebben gebracht. En werkelijk, 't geluk diende ons: wij vonden er één, die een eigenaardige afwijking vertoonde. Een centimeter onder de aar, zat nog een klein aartje. Goed rondkijkende, bemerkten wij, dat niet deze plant alleen dit

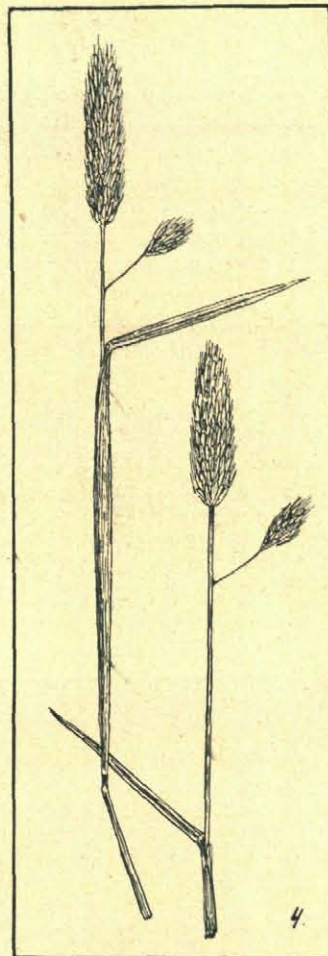
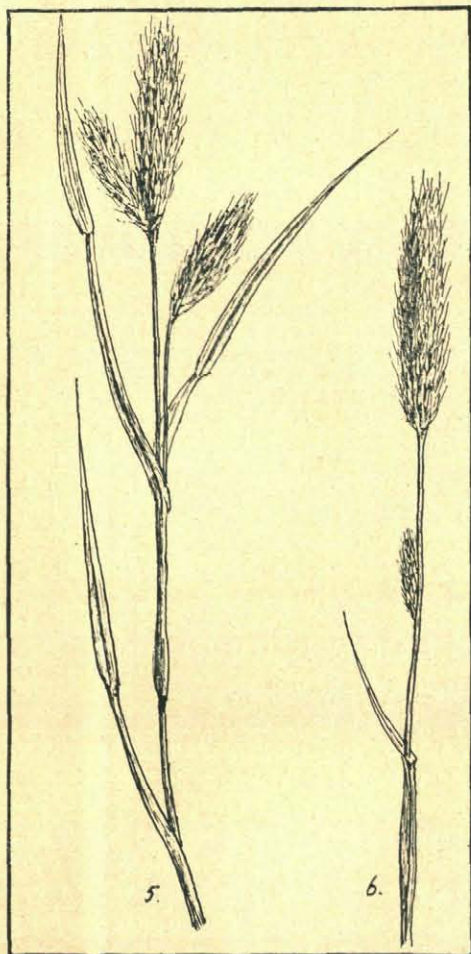

verschijnsel vertoonde; langs den geheelen weg vonden wij dergelijke abnormale exemplaren. Nooit te voren waren ze ons opgevallen, doch, zooals 't wel meer gaat, nu wij er eenmaal op letten, vonden wij ze telkens terug en in allerlei verschillende vormen. Deze vondsten waren het begin van een meer nauwgezet onderzoek, waaraan wij de laatste jaren, als de gelegenheid er zich toe bood, nog al eens een uurtje besteed hebben. Eenige resultaten hiervan wenschten wij mede te deelen, en maken daartoe vooraf een klein uitstapje in de grassen-morphologie.

Ieder, die grassen gaat determineeren, weet dat de tabellen beginnen met ze in drie groote groepen te verdeelen al naar den vorm der bloeiwijzen, (zie bijv. Heukels deel I pag. 439. Bij de »aargrassen« zitten de aartjes op zeer korte stelen langs de hoofdspil en vormen zoo een aar, (bijv. bij tarwe,

rogge, gerst). Bij de »pluimgrassen« zijn aartjes langgesteeld of zijn geplaatst langs lange zijtakken, zoodat er een meer of minder uitgespreide pluim ontstaat, bijv. haver. De derde groep vertoont een bloeiwijze, die het uiterlijk heeft van een aar, doch inderdaad een pluim is; de zijtakken

zijn kort en de aartjes staan er dicht opéén gedrongen tot groepen. Deze schijnaar heeft aan deze grassen den sierlijken naam: »aarpluimgrassen« verleend. Tot deze groep behoort het geslacht *Alopecurus*, waarvan de hierboven genoemde »vossenstaart« een lid is en o.a. ook nog de geslachten: *Setaria* (naaldaar), *Anthoxanthum* (reukgras) en *Phleum* (doddegras). Zooals wij reeds elders bespraken vertoonen sommige »aargrassen« de eigenaardigheid hun bloeiwijzen te ontwikkelen tot samengestelde aren of tot pluimen. Als voorbeeld behoeven wij slechts op de algemeen voorkomende *Lolium perenne* te wijzen. (zie D. L. N. jrg. IX). Daarentegen ontmoet men van bijna alle »pluimgrassen« exemplaren, wier

pluim tot een aar gereduceerd is. Geen wonder dan ook, dat de »aarpluimgrassen« zich niet altijd houden binnen het hun door de menschen aangetrokken keurslijfje en zoo nu en dan eens pogingen aanwenden tot werkelijke »pluimgrassen« te promoveeren.

Het mooist troffen wij deze afwijking aan bij een exemplaar van *Anthoxanthum odoratum* het bekende reukgras, dat op pag. 79, van dezen jaargang reeds bij de lezers geïntroduceerd is. Vergelijkt men die afbeelding met fig. (1), dan ziet men, dat de takken waarlangs de aartjes in groepen vereenigd staan, bijzonder lang geworden zijn, zoodat men met 3 op den top van den stengel geplaatste schijnaren meent te doen te hebben. Deze vervorming (de m. compositum, zie Heukels deel I pag. 461) troffen wij tot nu toe slechts enkele malen aan. Niet zoo karakteristiek is een exemplaar, dat wij dezen zomer in Z.-Limburg verzamelden, daarbij zijn de pluimtakken ook abnormaal verlengd maar zijn tegen de hoofdspil aangedrukt gebleven. Bij *Anthoxanthum Puelii* namen wij een dergelijke vervorming nog niet waar. Figuur 2 stelt een exemplaar van *Setaria viridis* voor, eenige jaren geleden bij Nijmegen gevonden, dat een dergelijke afwijking vertoont, alleen niet zoo sterk. En dat is geen wonder, daar de zijtakjes bij een normale *Setaria* vrij kort zijn en zeer dicht op één staan in tegenstelling met *Anthoxanthum* waar de schijnaar veel losser en breeder is. En nu het geslacht *Alopecurus*. Het meest treft men ze aan bij *Alopecurus pratensis* en wel in den vorm van fig. 6. Onder de eindstandige schijnaar bevindt zich nog een kleiner aartje. Wij vonden echter ook meermalen exemplaren met twee en drie zulke groepen aartjes onder de normale schijnaar. Veel opvallender zijn echter de in fig. 4 geteekende vormen. Hier heeft zich het zijtakje verlengd en draagt een klein schijnaartje aan den top. Hoewel zeldzamer dan de vorige vormen namen wij ook deze afwijking twee jaar achtereen op verschillende plaatsen waar. Exemplaren als in fig. 5 zagen wij slechts éénmaal. Hier draagt het verlengde zijtakje tot den voet toe aartjes, zoodat het den schijn heeft of de hoofdspil zich vertakt heeft. Uit dezelfde bladscheede komt bovendien nog een normale bloemstengel. Van *Alopecurus geniculatus* is reeds jaren geleden een variëteit *d. spica lobata* vermeld, (zie Heukels deel I., pag. 463), waarbij de schijnaar door de lange zijtakken gelobd schijnt. Wij troffen ze tot nog toe slechts éénmaal aan; doch in 't herbarium der N. B. V. vindt men exemplaren van ouden datum (2 vindplaatsen). Van *Alopecurus agrestis* vermelden Ascherson en Graebner in hun Synopsis een dergelijke afwijking onder den naam *l. compositus* A. u. G. Wij vonden ze dit jaar in 4 exemplaar (fig. 3.) langs den rand van een akker bij IJselmonde. Van *Alopecurus bulbosus* namen wij tot nog toe slechts vormen waar zooals in fig. 6 van Alop. prat. zijn afgebeeld en ook exempl. met tot 3 maal afgebroken schijnaar. Alleen van *Alopecurus fulvus* konden wij ze nog niet vinden, ofschoon deze in massa's om Rotterdam voorkomt en wij dus gelegenheid hadden er heel wat te onderzoeken. Zijn anderen gelukkiger dan wij, dan houden wij ons voor vermelding aanbevolen. Over de afwijkingen der *Phleum*-soorten een andere keer.

Rotterdam, Snellinckstraat 10a.

JANSEN EN WACHTER.

VIERDAAGSCHE STUDIÉREIS DOOR NEDERLAND

van de Extension der Brusselsche Universitéit.

ANGEZIEN er mij naar gevraagd wordt en de berichtjes in verschillende kranten onjuist waren, deed u goed de volgende inlichtingen te geven, indien de redactie het niet zelf, misschien uitvoeriger wenscht te doen.

Toen in het vorig jaar de Extension een excursie in de omstreken van IJperen hield, waaraan ook de heer Heimans, onze redacteur, deelnam, werd hem door den directeur en leider, Professor Jean Massart, verzocht een vierdaagsche natuur-historische excursie in Nederland te willen organiseren voor de leden van de Extension.